مروری بر کتاب
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۱۳، شهریور ۱۳۹۳، ۵۷۸-۵۷۷

مروری بر کتاب «جغرافیای انسانی: مردم، مکان و فرهنگ»

A review on the book "Human Geography: People, Place and Culture"

محسن رضائیان[۱]

M.Rezaeian

دهمین چاپ کتاب نفیس و ارزشمند «جغرافیای انسانی: مردم، مکان و فرهنگ» در سال ۲۰۱۲ میلادی توسط انتشارات Wiley در ۵۶۰ صفحه و با قیمت ۱۳۰ دلار به زیور طبع آراسته شد. این کتاب، در چهارده فصل و چهار ضمیمه توسط سه نویسنده توانا یعنی Erin H. Fouberg، Alexander B. Murphy و H. J. de Blij به رشته تحریر در آمده است و از مشخصات و ویژگی‌های چاپ دهم نسبت به چاپ‌های قبلی، استفاده از اطلاعات روز آمدتر در تهیه نقشه‌های کتاب می‌باشد.

در فصل اول این کتاب که با عنوان «مقدمه‌ای به جغرافیای انسانی» به رشته تحریر در آمده است، تعریف نسبتاً ساده اما جامع زیر از جغرافیای انسانی ارائه شده است: «جغرافیای انسانی به مطالعه مردم و مکان‌ها می‌پردازد. این حوزه از دانش بشری بر روی این نکته مهم متمرکز است که مردم چگونه مکان‌ها را می‌سازند و چگونه با یکدیگر در این مکان‌ها تعامل نموده و جامعه را سازمان‌دهی می‌نمایند تا درکی از محله، منطقه و جهان داشته باشند.»

بر اساس این تعریف ساده، از آن‌جایی که جغرافیای انسانی به مطالعه روابط انسان‌ها با یکدیگر و با محیط زندگی آن‌ها می‌پردازد، این امکان را به وجود می‌آورد که الگوهای اجتماعی که جوامع انسانی را شکل می‌دهند، مورد شناسایی قرار گیرند. شاید یکی از بهترین مثال‌هایی که در این زمینه می‌توان به آن اشاره نمود، موضوع مهاجرت باشد که نه تنها رابطه تنگاتنگ انسان‌ها با یکدیگر و با محیط زیست‌شان را نشان می‌دهد، بلکه تأثیرات عمده‌ای بر روی سلامت آن‌ها نیز ایفا می‌نماید.

فصل سوم کتاب حاضر به موضوع مهاجرت اختصاص یافته است. در این فصل، مهاجرت به عنوان یکی از تحرکات جغرافیایی انسان‌ها در نظر گرفته شده که منجر به تغییر دائمی محل زندگی آن‌ها می‌گردد. تعامل انسان‌ها با یکدیگر و ارتباط با محیط زیست‌شان منجر به انواع گوناگون و در عین حال متضادی از مهاجرت می‌گردد. برای مثال، در حالی‌که افراد ثروتمند در کشورهای پیشرفته به منظور دستیابی به آرامش و رفاه بیشتر از مناطق شهری به مناطق روستایی مهاجرت می‌نمایند،

۱- استاد گروه آموزشی پزشکی اجتماعی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان، رفسنجان، ایران
تلفن:۰۳۴-۳۴۲۶۴۰۰۳ دورنگار: ۰۳۴-۳۴۲۵۵۲۰۹، پست الکترونیکی: moeygmr2@yahoo.co.uk

مردم فقیر کشورهای در حال توسعه به منظور رهایی از فقر و در جستجوی کار، از مناطق روستایی به مناطق شهری مهاجرت می‌نمایند که این خود منجر به پدیده حاشیه نشینی می‌گردد. با این حال این مسایل مربوط به مهاجرت‌های داخلی (مهاجرت در درون مرزهای یک کشور) و تأثیرات آن بر روی سلامت مردم است و هنوز موضوع مهاجرت‌های خارجی (مهاجرت به بیرون از مرزهای یک کشور) باقی است.

برای نمونه، یکی از مهاجرت‌های مهم به خارج مرزهای یک کشور، به مهاجرت بیش از ده میلیون افغانی در طول بیش از سه دهه گذشته باز می‌گردد. این افراد به دلیل جنگ، حکومت طالبان و ناآرامی های موجود، بیشتر به دو کشور ایران و پاکستان روی آورده و این مهاجرت تأثیرات عدیده‌ای بر سلامت خودشان و مردم دو کشور ایران و پاکستان بر جای گذاشته که درک صحیح و همه جانبه آن، نیازمند پژوهش و مطالعات متعددی می‌باشد.

با این توصیف، آشنایی با جغرافیای انسانی برای کلیه دست اندرکاران علوم سلامت از اهمیت شایان توجهی برخوردار می‌باشد. از همین‌رو، مطالعه این کتاب که علاوه بر مهاجرت به موضوعات مهم دیگری نظیر جمعیت، فرهنگ، زبان، مذهب، سیاست، توسعه، کشاورزی، صنعت و موضوعاتی از این دست پرداخته است، به تمامی همکاران هیأت علمی و دانشجویان دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور که علاقمند به مسایل اجتماعی هستند توصیه می‌گردد. در خاتمه، ذکر این نکته ضروری است که از سایر ویژگی‌های ارزشمند این کتاب، زبان نسبتاً ساده در نگارش آن همراه با استفاده دقیق از نقشه‌ها و تصاویری است که به شکلی استادانه طراحی و تهیه شده و به درک مفاهیم کتاب، کمک‌های شایانی می‌نمایند.